

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОСОФИИ И СОЦИАЛЬНЫХ НАУК
Кафедра психологии**

МУРАВЬЕВА
Наталья Валерьевна

**ОСОБЕННОСТИ ПОНИМАНИЯ ЭМОЦИЙ МЛАДШИМИ
ШКОЛЬНИКАМИ И ПОДРОСТКАМИ
С НАРУШЕНИЯМИ РЕЧИ**

Реферат дипломной работы

Научный руководитель:
кандидат психологических наук,
доцент Поляков А. М.

Допущена к защите
«__» _____ 2018 г.
Зав. кафедрой психологии
доктор психологических наук,
профессор _____ И.А. Фурманов

Минск, 2018

РЕФЕРАТ ДИПЛОМНОЙ РАБОТЫ

Объем дипломной работы составляет 130 страниц, и включает 15 таблиц, 4 приложения и 53 использованных источников.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ЭМОЦИЯ, ПОНИМАНИЕ, МЛАДШИЙ ШКОЛЬНИК, ПОДРОСТОК, НАРУШЕНИЕ РЕЧИ, РАЗВИТИЕ, ОБЩЕНИЕ, СОЦИАЛИЗАЦИЯ, АДАПТАЦИЯ.

Объект исследования: понимание эмоций младшими школьниками и подростками. **Предмет исследования:** понимания эмоций младшими школьниками и подростками с нарушениями речи. **Цель исследования:** выявить особенности понимания эмоций школьниками с нарушениями речи.

Методология и методика исследования. Теоретическими основаниями работы являются:

- Теоретические положения культурно-исторической теории Л.С. Выготского об опосредованном характере психического развития, ведущей роли деятельности и социально-культурных условий в формировании и развитии личности.

- Научные представления о роли общения в развитии речи М.И. Лисиной, С.Л. Рубинштейна.

- Теория речевой деятельности Л.С. Выготского, Н.И. Жинкина, А.Р. Лурия, А.А. Леонтьева.

- Представление о символе как медиаторе субъект-субъектных отношений Е.С. Слепович, А.М. Поляков.

- Возрастная периодизация психического развития Д.Б. Эльконина.

Методика исследования, которая применялась в данной работе, была разработана А.М. Поляковым. Исследование представляет собой квазиэксперимент. Экспериментатор предъявляет респондентам определенные изображения (стимулы) для получения информации о способах понимания эмоций в соответствии со структурой символической функции сознания и выделенными уровнями понимания эмоций. В данном случае независимая переменная – это тип речевого развития.

Выборка исследования. Исследовательскую выборку составили дети младшего школьного возраста (9-11 лет), учащиеся 3-4-ых классов и подростки (14-16 лет) 8-9 классов, которые учатся в специальной и общеобразовательной школах г. Минска.

Научная новизна работы заключается в определении и описании уровней и форм опосредования понимания эмоций младшими школьниками и подростками с нормальным развитием и нарушениями речи.

Практическая значимость исследования. Теоретические и практические результаты исследования могут быть использованы в работе педагогов-психологов, учителей-логопедов, учителей-дефектологов для диагностики и коррекционной работы по развитию понимания эмоций как символического выражения субъект-субъектных отношений.

РЕФЕРАТ ДЫПЛОМНОЙ РАБОТЫ

Аб'ём дыпломнай работы складае 130 старонак, і ўключае 15 табліц, 4 прыкладанні і 53 выкарыстаных крыніц.

КЛЮЧАВЫЯ СЛОВЫ: ЭМОЦЫІ, РАЗУМЕННЕ, МАЛОДШЫ ШКОЛЬНІК, ПАДЛЁТАК, ПАРУШЭННЕ МАЎЛЕННЯ, РАЗВІЦЦЁ, ЗНОСІНЫ, САЦЫЯЛІЗАЦЫЯ, АДАПТАЦЫЯ.

Аб'ект даследавання: разуменне эмоцый малодшымі школьнікамі і падлеткамі. **Прадмет даследавання:** разуменне эмоцый малодшымі школьнікамі і падлеткамі з парушэннямі маўлення. **Мэта даследавання:** выявіць асаблівасці разумення эмоцый школьнікамі з парушэннямі маўлення.

Метадалогія і методыка даследавання. Тэарэтычнымі падставамі работы з'яўляюцца:

- Тэарэтычныя палажэнні культурна-гістарычнай тэорыі Л.С. Выгоцкага аб апасродкаваным характары псіхічнага развіцця, вядучай ролі дзейнасці і сацыяльна-культурных умоў фарміравання і развіцця асобы.

- Навуковыя ўяўленні аб ролі зносін у развіцці маўлення М.І. Лісінай, С.Л. Рубінштэйна.

- Тэорыя маўленчай дзейнасці Л.С. Выгоцкага, Н.І. Жынкіна, А.Р. Лурый, А.А. Ляонцьева.

- Уяўленне пра сімвал як медыятар суб'ект-суб'ектных адносін А.С. Слеповіч, А.М. Палякоў.

- Узроставае перыядызацыя псіхічнага развіцця Д.Б. Эльконіна.

Методыка даследавання, якая ўжывалася ў дыплеме, была распрацавана А.М. Паляковым. Даследаванне ўяўляе сабой квазіэксперымент. Эксперыментатар прад'яўляе рэспандэнтам пэўныя малюнкi (стымулы) для атрымання інфармацыі пра спосабы разумення эмоцый ў адпаведнасці са структурай сімвалічнай функцыі свядомасці і вылучанымі ўзроўнямі разумення эмоцый. У дадзеным выпадку незалежная зменная – гэта тып маўленчага развіцця.

Выбарка даследавання. Даследчую выбарку склалі дзеці малодшага школьнага ўзросту (9-11 гадоў), вучні 3-4-ых класаў і падлеткі (14-16 гадоў) - вучні 8-9 класаў, якія вучацца ў спецыяльнай і агульнаадукацыйнай школах г. Менску.

Навуковая навізна работы складаецца ў вызначэнні і апісанні узроўняў і форм апасродкавання разумення эмоцый малодшымі школьнікамі і падлеткамі з нармальным развіццём і парушэннямі маўлення.

Практычная значнасць даследавання.

Тэарэтычныя і практычныя вынікі даследавання могуць быць выкарыстаны ў працы педагогаў-псіхолагаў, настаўнікаў-лагапедаў, настаўнікаў-дэфектолагаў для дыягностыкі і карэкцыйнай работы па развіцці разумення эмоцый як сімвалічнага выразы суб'ект-суб'ектных адносін.

ABSTRACT OF THE THESIS

The volume of diploma work is 130 pages. It includes 15 tables 4 applications and 53 sources used.

KEYWORDS: EMOTION, UNDERSTANDING, A JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENT, A TEENAGER, SPEECH DISORDERS, DEVELOPMENT, COMMUNICATION, SOCIALIZATION, ADAPTATION.

The object of research: the understanding of emotions by primary schoolers and teenagers. **The subject of research:** the understanding of emotions by younger schoolchildren and adolescents with speech disorders. **The aim of research:** to reveal features of emotions understanding by schoolchildren with speech disorders.

Methodology and methods of research. The theoretical bases of work are:

- Theoretical position of historical and cultural theory developed by L.S. Vygotsky about the indirect nature of mental development, leadership activities and socio-cultural conditions of personal formation and development.

- Scientific understanding of communication role in the development of speech, M.I. Lisina, S.L. Rubinstein.

- Speech activity theory developed by L.S. Vygotsky, N.I. Zhinkin, A.R. Luria, A.A. Leoniev.

- Presentation of symbols as a mediator of subject-to-subject relations E.S. Slepovich, A.M. Polyakov.

- Age periodization of mental development D.B. Elkonin.

Research technique used in this study was developed by A.M. Polyakov. The study is a quasiexperiment. The experimenter presents respondents certain images (stimulus) to obtain information about emotional understanding, in accordance with the structures of the consciousness symbolic function and dedicated levels of emotions understanding. In this case, the independent variable - is the type of speech development.

The sample of the study. Research sample consisted of primary school age children (9-11 years), pupils of 3-4 grades and adolescents (14-16 years old), grades 8-9, who are studying in special and general schools of the city of Minsk.

The scientific novelty of this research is found in identification and description of emotions understanding levels and forms of primary schoolers and teenagers with normal development and speech disorders.

The practical significance of the research.

Theoretical and practical results of the research can be used by school psychologists, speech therapists, pathologists for diagnosis and corrective work to develop an understanding of emotions as a symbolic expression of subject-subject relationships.